

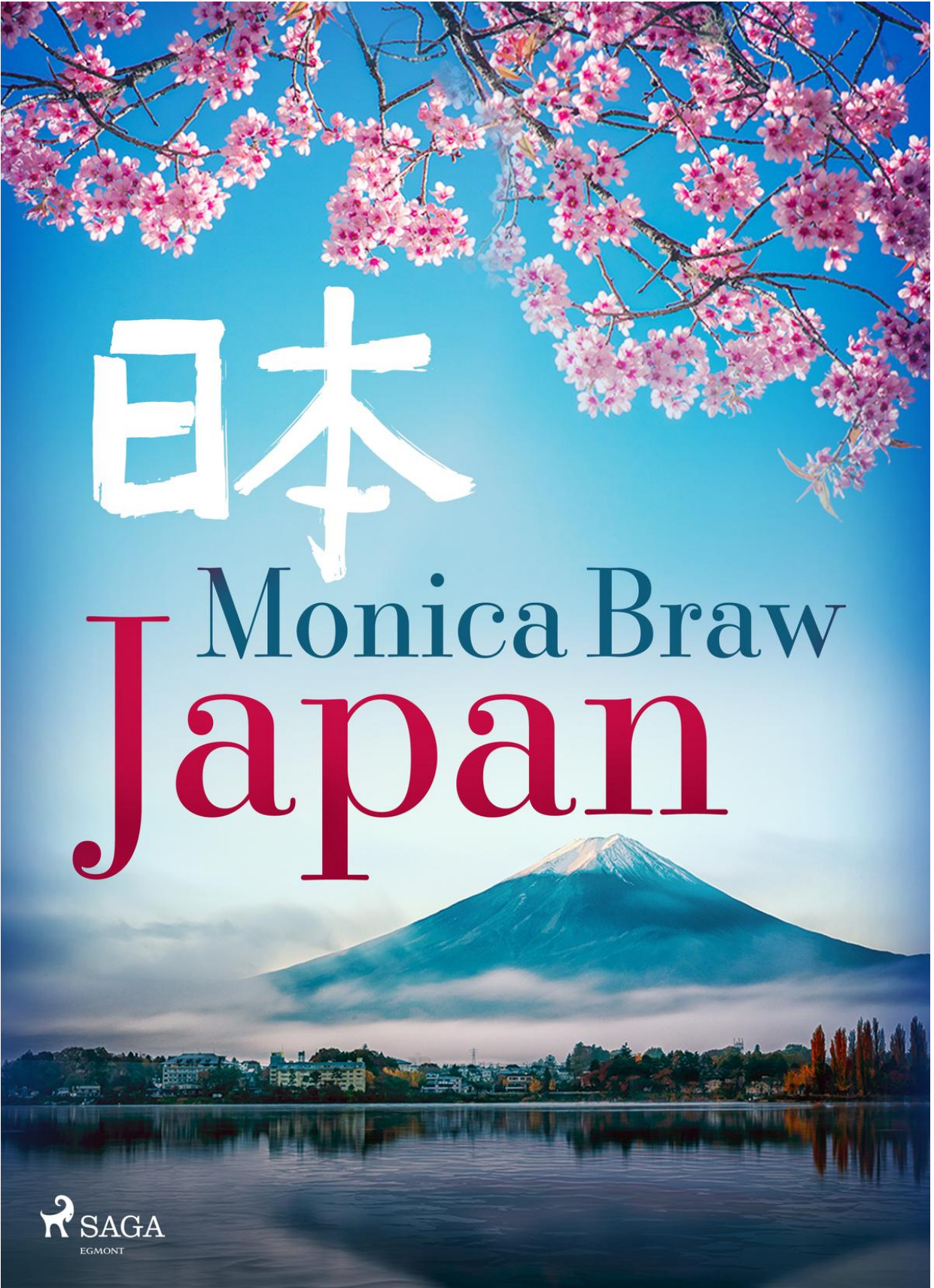

日本

Monica Braw

Japan

日本

Monica Braw
Japan

Monica Braw

Japan

Saga

Japan

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1996, 2019 Monica Braw och SAGA Egmont, an imprint of
Lindhardt og Ringhof A/S Copenhagen

All rights reserved

ISBN: 9788726182910

1. E-boksutgåva, 2019

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än
personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt
med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom Egmont-
koncernen

Landet som rör sig

Japan rör sig. Varje dag darrar själva marken under människornas fötterna. Oftast märker de det inte. Men instrument, som är utplacerade över hela landet, mäter rörelserna. Ibland blir rörelserna större. Då känner först djuren, sedan människorna, att en jordbävning är på gång. Ibland går det över utan att någon skada skett. Ibland inträffar katastrofer.

Den 3 juni 1991 fick Fugendake, en av vulkanerna i Unzengruppen, inte långt från Nagasaki i södra Japan, ett utbrott. En väldig fors av lava, sten och lera, en pyroklastisk ström, drog fram med en hastighet av upp till 150 km i timmen mot kurorten Shimabara. En brandman fotograferades när han i panik försökte springa bort från den brinnande lavafloden. 400 meter från den plats där han filmades förintades florton journalister omedelbart. I en kamera hittades bilderna, mirakulöst oskadda. Men fotografen själv skulle inte ha kunnat identifieras om det inte varit för den schweiziska klocka som han alltid hade på sig. Andra kunde inte identifieras alls.

Allt som allt omkom 43 personer. Många hittades aldrig. Man kunde inte ens finna de områden där de setts sist. Terrängen hade helt förändrats. Räddningspersonalen kunde inte orientera sig.

I fullt dagsljus välldes den våldsamma lavaströmmen utför bergsslutningen. Allt i dess väg förintades i ett inferno av flera hundra graders hetta. Stora träd knäcktes som tändstickor. Hus antändes av blotta värmen. Efteråt såg det grönskande leende försommarlandskapet ut som ett

gammalt foto från förra århundradet: blekt brunt, nästan färglöst, dränkt i jord, lera och lava.

Det märkliga var att den dödsbringande lavaströmmen kom totalt överraskande. Myndigheter och seismologer hade haft Fugendake under observation i flera veckor. De visste att något höll på att hända. En bergknalle hade redan sprängts inifrån och videofilmats medan det hände. Trakten är känd för sina heta källor. Hett, svavelångande vatten pyser fram ur marken överallt. Men vulkangruppen Unzen hade inte haft något utbrott på nära 200 år. Det senaste ägde rum 1792. Då omkom omkring 15 000 människor i jordskred och de enorma flodvågor som följde på vulkanutbrottet.

Försiktighetsåtgärder till trots

Idag har Japan världens mest avancerade seismologiska forskning. Över hela landet har man placerat ut instrument. De mäter förändringar som kan tyda på att jordbävningar och vulkanutbrott är på gång. Mätningarna vid Unzen var förstasidestoff i flera veckor före katastrofen. Varje kväll kunde TV-tittarna följa förändringarna på Fugendake tack vare TV-kanalernas reportrar som flög närmare och närmare i helikoptrar. Obemannade TV-kameror installerades också. När vulkanens aktivitet fortsatte evakuerades 4 200 personer från ett område som ansågs speciellt hotat.

Trots alla dessa försiktighetsåtgärder och trots alla observationer som gjordes kontinuerligt kom det häftiga utbrottet som en total överraskning. Att det skulle ta den formen hade man inte väntat sig. Representanter för både myndigheter och forskare måste tillstå att deras kunskap inte var tillräcklig.

Åter och åter igen rör sig marken. Jordbävning!
Vulkanutbrott! Varje japan, till och med dagisbarn, har fått

lära sig vad man ska göra när man känner det: krypa under ett bord, ställa sig i en dörröppning, rusa ut på en öppen plats där ingenting kan falla ner på en. Hemma fäster man bokhyllorna vid väggen så att de inte kan falla ner över en om marken börjar gunga. Man sover inte under en tavla som kan krossa ens huvud om den ramlar ner. Man ställer föremål långt inne, inte på kanten av ett skåp. Man tänder sällan levande ljus. Man försöker ha en katastrofväska packad med identitetspapper, torkad mat, dricksvatten, transistorradio.

Man gör vad man kan för att vara beredd. Alla fruktar de ögonblick då marken börjar röra sig under en. Ingenting ger en sådan känsla av fullständig hjälplöshet. Men man flyttar inte bort. Man bor kvar på vulkanernas sluttningar. Man bor kvar i Japan. Att livet är osäkert kommer man aldrig ifrån.

Tidigt på morgonen den 17 januari 1995 drabbades hamnstaden Kobe helt överraskande av en fruktansvärd jordbävning. Ingen hade räknat med något jordskalv i detta område. 5 600 personer omkom och 35 000 skadades medan 300 000 förlorade sina hem sedan stora delar av staden också svepts in i eldsvådor. Det var det värsta skavet i Japan sedan "Den stora jordbävningen" i Tokyo och Yokohama 1923. Då omkom över 100 000 personer.

Katastrofarbetet vid jordbävningen i Kobe var mycket dåligt organiserat. Det ledde till en hetsig politisk debatt om regeringens ansvar. Tron på teknikens under fick sig också en allvarlig knäck eftersom upphöjda motorvägar på pelare välte, en av världens största containerhamnar allvarligt skadades liksom rälsen till superexpresståget Shinkansen.

Ett land av öar, berg och hav

På väg mot våren
jag plockade nyss åt dig
dessa gröna blad -
Då singlar plötsligt snöflingor ned på min ärm

(Kejsar Koko 830-887)

I Japan framhåller man ofta att det finns fyra årstider. Det är som om japanerna trodde att de var ensamma om det. Sedan urminnes tider har de skrivit dikter om årstiderna. Och ändå glömmet de ofta att de faktiskt har fem, inte fyra. Den femte årstiden är regntiden. Den kommer mellan vår och sommar, från mitten av juni till mitten av juli. Då är himlen regntung och grönskan prunkande och man känner sig som om man lever i ett akvarium.

Men man ska inte generalisera när man talar om Japans klimat. Landet är långsträckt och det nordliga Hokkaido skiljer sig mycket från det sydliga Kyushu, lika väl som de japanska alpernas höga toppar skiljer sig från de långa sandstränderna på Okinawa.

Japans nordligaste stora ö, Hokkaido, påminner om Skandinavien. Där finns visserligen några höga vulkaner, men mera typiska är sjöarna, slätterna och fiskevattnen. Om vintern blir det mycket kallt med snö. Här är skidåkning ett skolämne och här anordnas varje år ett Vasalopp efter svenskt mönster. Om våren blommar körsbärsträden här sist i hela landet. Hokkaido är det enda område där det inte finns någon regntid och somrarna är svala. Hokkaido är Japans Norrland på många sätt.

Honshu är den största ön. Den sträcker sig från Aomori i norr i en båge förbi Tokyo och mot väster ända bort till Hiroshima och Shimonoseki-sundet. Längs med Honshu drar en väldig bergskedja, de japanska alperna. Många toppar är ett par tusen meter höga och flera är vulkaniska. Här förekommer minst lika mycket bergsbestigning och slalomåkning som i Europas alper.

Det är till stor del på grund av dessa berg som 85 procent av Japans yta är obeboelig. Ser man på en karta över var folk bor i Japan, tycker man nästan att hela landet borde tippa omkull. Den helt övervägande delen av befolkningen bor vid Stilla havskusten i ett bälte som sträcker sig från Tokyo och Yokohama via Nagoya till Kyoto, Osaka och Kobe. När man reser med supersnabbtåget *Shinkansen* genom dessa trakter, en sträcka på nära 100 mil, ser man inte några obebyggda områden alls.

Naturens makter härskar

Livet på de två sidorna av Japanska alperna skiljer sig mycket åt. Det regeras av vädret. På Stilla havssidan, där Tokyo ligger, är somrarna långa, fuktiga och heta. Då kommer luftströmmarna utifrån Stilla havet. Om vintern är det torrt och soligt. Då kommer vindarna från Sibirien.

Sin kyla och sin våta snö har fastlandsvindarna från det inre av den stora kontinenten redan släppt ner över Japans baksida, kusten längs Japanska havet. Här är det kargt och blåsigt. På vintern stiger molnen från Sibirien för att komma över de höga alperna. Då släpper de all sin fukt i form av mängder av snö. Följden blir att trakterna här är de kanske mest snörika i hela världen. Det är inte ovanligt med fyra, fem meter snö – och den kan falla på några dagar. Den är så tung att man hellre gräver tunnlar genom den än försöker skotta undan den. Invånarna har nog med att skotta ändå. Hela vintern måste de klättra upp på sina

tak för att få bort den vattenrika och tunga snön som hotar krossa deras bostäder.

Nobelpristagaren i litteratur Yasunari Kawabata skrev en berömd roman som heter just *Snöriket*. Att vara insnöad ger en mycket speciell känsla. Och bland japanska kvinnor, ett ämne som Kawabata var mycket intresserad av, anses de från Snöriket vara de vackraste. De har så vit hy, vit som snö.

Där Honshu böjer av mot väster ligger den minsta av de stora öarna, Shikoku. Den består av låga berg med raviner och en klippig kust, som för tankarna till landsbygd och förgångna tider. Den ligger i Inlandshavet, det vatten med många öar som förbinder Stilla havet med Japanska havet.

Söder om Honshu ligger Kyushu, som till stor del är ett slättland med två stora, aktiva vulkaner. Asosan i norr är ett turistmål. Man kan gå ända fram till vulkanens rand och se hur det pyser. I söder ligger Sakurajima så tätt inpå staden Kagoshima att aska från vulkanen är ett stort renhållningsproblem. Vissa dagar går folk ute på stan med uppfällt paraply fastän det inte regnar för att skydda sig mot den kletiga, besvärliga askan.

Kyushu är halvtropiskt, även om det kan snöa så långt söderut som i Kagoshima. Men på Ryukyuöarna med huvudön Okinawa, som ligger söder därom, har man aldrig sett snö. Öarna, som en tid efter andra världskriget var amerikanska, är nu ett japanskt Florida, på gott och ont. En gång var de ett självständigt kungarike.

Det bergiga, vulkanrika Japan drabbas ofta av naturkatastrofer. Jordbävningar, vulkanutbrott, tyfoner, jordskred och jättevågor, tsunami, är vanliga. Även om japanerna inte längre lever lika nära naturen som förr är de ständigt medvetna om vilka oberäkneliga krafter som finns i naturen. Många liv krävs i naturkatastrofer varje år, hur mycket man än försöker förebygga sådana olyckor. Det

påverkar japanernas inställning till livet. "*Shikata ga nai*", det finns inget man kan göra, är ett vanligt talesätt. Japans natur och klimat har i alla tider både varit till glädje och förtvivlan för dem som lever där.

Vem är japan?

VARIFRÅN KOM DE?

En gång hängde de japanska öarna samman med den stora kontinent som utgör Asien och Europa. Över den landbryggan kom förmodligen de första människorna till Japan, kanske redan för 200 000 år sedan. Om dem vet vi mycket litet.

För ungefär 20 000 år sedan, när Japan för länge sedan blivit ett land av öar, började nya invandrare komma. Under tidernas lopp kom de från två håll: från den asiatiska kontinenten, kanske via Korea, och från söder. De var mycket olika varandra. Från Asiens fastland kom förmodligen två slags folk. Ett var kaukasiskt, alltså vad vi brukar kalla vita, besläktade med stammar i Sibirien. Andra var mongoliska, dem vi ibland kallar gula, kanske besläktade med kineser eller koreaner. Från söder kom malajiska folk, mörkare och mycket annorlunda både till utseende och seder.

Det första folk i Japan man verkligen vet något om kallas jomon. Jomonfolket var jägare och fiskare. De kom förmodligen från nordöstra Asien eller kanske Amerika. Forskare tror sig nu också ha funnit likheter hos folk på Nya Guinea och i Peru.

På 300-talet före vår tideräkning började ett nytt folk i Japan. Det kallas yayoi. De var jordbrukare och odlade ris på bevattnade fält, en mycket avancerad teknik. De var ett mongolfolk som kanske hade kontakt med den kinesiska kulturen. Kanske kom de via Korea till Japan.